

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a zecea)

17 noiembrie 2022*

„Trimitere preliminară – Politica agricolă comună (PAC) – Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) – Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 – Articolul 40 – Programul național de dezvoltare rurală 2007-2013 – Plăți în favoarea bunăstării animalelor – Erori de calcul – Reduceri ale plăților de către autoritățile naționale – Principiul protecției încrederii legitime – Principiul securității juridice”

În cauza C-443/21,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Curtea de Apel Pitești (România), prin decizia din 5 iulie 2021, primită de Curte la 19 iulie 2021, în procedura

SC Avicarvil Farms SRL

împotriva

Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale,

Agenției pentru Finanțarea Investițiilor Rurale,

Agenției de Plăți și Intervenție în Agricultură (APIA),

Agenției de Plăți și Intervenție în Agricultură (APIA) – Centrul Județean Vâlcea,

CURTEA (Camera a zecea),

compusă din domnul M. Ileșič, îndeplinind funcția de președinte de cameră, și domnii I. Jarukaitis și Z. Csehi (raportor), judecători,

avocat general: domnul A. M. Collins,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru SC Avicarvil Farms SRL, de C. S. Strătulă și O. Strătulă, avocați;

* Limba de procedură: română.

- pentru Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, de A. I. Chesnoiu, în calitate de agent;
- pentru guvernul român, de L.-E. Bațagoi și E. Gane, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de A. Biolan și A. Sauka, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 143 din Regulamentul (UE) nr. 1303/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului (JO 2013, L 347, p. 320, rectificare în JO 2016, L 200, p. 140) coroborat cu articolul 310 TFUE, cu articolul 40 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 al Consiliului din 20 septembrie 2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) (JO 2005, L 277, p. 1, rectificare în JO 2012, L 206, p. 23, Ediție specială, 03/vol. 66, p. 101), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 74/2009 al Consiliului din 19 ianuarie 2009 (JO 2009, L 30, p. 100) (denumit în continuare „Regulamentul nr. 1698/2005”), precum și cu principiile protecției încrederii legitime și securității juridice.
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între SC Avicarvil Farms SRL (denumită în continuare „Avicarvil Farms”), în calitate de succesoare în drepturi a Avicarvil SRL, pe de o parte, și Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (România), Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (România), Agenția de Plăți și Intervenție în Agricultură (APIA) (România), precum și APIA – Centrul Județean Vâlcea (România) (denumită în continuare „APIA Vâlcea”), pe de altă parte, în legătură cu reducerea unor plăți în favoarea bunăstării animalelor.

Dreptul Uniunii

Regulamentul nr. 1698/2005

- 3 Articolul 40 din Regulamentul nr. 1698/2005, intitulat „Plăți în favoarea bunăstării animalelor”, prevedea:

„(1) Plățile în favoarea bunăstării animalelor prevăzute la articolul 36 litera (a) punctul (v) se acordă agricultorilor care își asumă voluntar angajamente în favoarea bunăstării animalelor.

(2) Plățile în favoarea bunăstării animalelor privesc numai angajamentele care depășesc standardele obligatorii stabilite în conformitate cu articolul 4 din Regulamentul (CE)

nr. 1782/2003 [al Consiliului din 29 septembrie 2003 de stabilire a normelor comune pentru schemele de sprijin direct în cadrul politicii agricole comune și de stabilire a anumitor scheme de sprijin pentru agricultori și de modificare a Regulamentelor (CEE) nr. 2019/93, (CE) nr. 1452/2001, (CE) nr. 1453/2001, (CE) nr. 1454/2001, (CE) nr. 1868/94, (CE) nr. 1251/1999, (CE) nr. 1254/1999, (CE) nr. 1673/2000, (CE) nr. 2358/71 și (CE) nr. 2529/2001 (JO 2003, L 270, p. 1, Ediție specială, 03/vol. 49, p. 177)] și cu anexa III la regulamentul menționat, precum și celelalte cerințe obligatorii corespunzătoare stabilite în legislația națională și indicate în program.

Aceste angajamente sunt asumate, în general, pentru o perioadă de cinci-șapte ani. După caz și atunci când circumstanțele justifică acest lucru, se poate stabili o perioadă mai îndelungată în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 90 alineatul (2), pentru anumite tipuri de angajamente specifice.

(3) Plățile se acordă anual și acoperă costurile suplimentare și pierderea de venituri datorate angajamentelor asumate. După caz, acestea pot acoperi și costurile induse.

Ajutorul se limitează la cuantumul maxim stabilit în anexa I.”

Regulamentul (UE, Euratom) nr. 966/2012

- 4 Articolul 59 din Regulamentul (UE, Euratom) nr. 966/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2012 privind normele financiare aplicabile bugetului general al Uniunii și de abrogare a Regulamentului (CE, Euratom) nr. 1605/2002 al Consiliului (JO 2012, L 298, p. 1), intitulat „Gestiunea partajată cu statele membre”, prevedea:

„(1) În cazul în care Comisia execută bugetul prin gestiune partajată, sarcinile de execuție sunt delegate statelor membre. Comisia și statele membre respectă principiile bunei gestiuni financiare, transparenței și nediscriminării [...]. În acest scop, Comisia și statele membre își îndeplinesc obligațiile care le revin în materie de control și de audit și își asumă responsabilitățile care rezultă din acestea, astfel cum sunt prevăzute de prezentul regulament. [...]

(2) În îndeplinirea sarcinilor legate de execuția bugetului, statele membre adoptă toate măsurile necesare, inclusiv legislative, de reglementare și administrative, pentru protecția intereselor financiare ale Uniunii, în special:

- (a) garantează că acțiunile finanțate de la buget sunt executate corect și eficient, în conformitate cu normele sectoriale aplicabile, iar în acest scop desemnează în conformitate cu alineatul (3) și supraveghează organisme responsabile de gestiunea și controlul fondurilor Uniunii;

[...]”

- 5 Acest regulament a fost abrogat și a fost înlocuit, cu efect de la 2 august 2018, prin Regulamentul (UE, Euratom) 2018/1046 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 iulie 2018 privind normele financiare aplicabile bugetului general al Uniunii, de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1296/2013, (UE) nr. 1301/2013, (UE) nr. 1303/2013, (UE) nr. 1304/2013, (UE) nr. 1309/2013, (UE) nr. 1316/2013, (UE) nr. 223/2014, (UE) nr. 283/2014 și a Deciziei nr. 541/2014/UE și de abrogare a Regulamentului (UE, Euratom) nr. 966/2012 (JO 2018, L 193, p. 1), al cărui articol 63 alineatul (1) și alineatul (2) literele (a) și (b) corespunde articolului 59 alineatul (1) și alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 966/2012.

Regulamentul nr. 1303/2013

- 6 Articolul 1 din Regulamentul nr. 1303/2013, intitulat „Obiect”, prevede:

„Prezentul regulament stabilește norme comune aplicabile Fondului european de dezvoltare regională (FEDR), Fondului social european (FSE), Fondului de coeziune, Fondului european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și Fondului european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM), care funcționează în temeiul unui cadru comun (denumite în continuare «fondurile structurale și de investiții europene» – «fondurile ESI»). De asemenea, prezentul regulament stabilește dispozițiile necesare pentru asigurarea eficacității fondurilor ESI și coordonarea între acestea și cu alte instrumente ale Uniunii. Normele comune aplicabile fondurilor ESI sunt stabilite în partea a doua.

Partea a treia stabilește normele generale privind FEDR, FSE (denumite împreună «fondurile structurale») și Fondul de coeziune privind sarcinile, obiectivele prioritare și organizarea fondurilor structurale și a Fondului de coeziune (denumite în continuare «fondurile»), criteriile pe care trebuie să le îndeplinească statele membre și regiunile astfel încât să fie eligibile pentru contribuție din partea fondurilor, resursele financiare disponibile și criteriile pentru alocarea lor.

Partea a patra stabilește normele generale aplicabile fondurilor și FEPAM în ceea ce privește gestionarea și controlul, gestiunea financiară, conturile și corecțiile financiare.

[...]

- 7 Articolul 143 din Regulamentul nr. 1303/2013, intitulat „Corecții financiare efectuate de statele membre”, este inclus în partea a patra din acest regulament, intitulată „Dispoziții generale aplicabile fondurilor și FEPAM”. Alineatele (1) și (2) ale acestui articol au următorul cuprins:

„(1) Statele membre sunt în primul rând responsabile pentru investigarea neregulilor și pentru efectuarea corecțiilor financiare necesare, precum și pentru recuperarea creditelor. În cazul unei nereguli sistemice, statul membru își extinde investigațiile la toate operațiunile care ar putea fi afectate.

(2) Statele membre efectuează corecțiile financiare necesare pentru neregulile individuale sau sistemice constatate în operațiuni sau în programele operaționale. Corecțiile financiare constau în anularea totală sau parțială a contribuției publice la un program operațional sau la o operațiune. Statul membru ține seama de natura și de gravitatea neregulilor și a pierderii financiare care rezultă pentru fonduri sau pentru FEPAM și aplică o corecție proporțională. Corecțiile financiare sunt înregistrate în conturi pentru exercițiul contabil în care este decisă anularea.”

Regulamentul (UE) nr. 1305/2013

- 8 Articolul 33 din Regulamentul (UE) nr. 1305/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 al Consiliului (JO 2013, L 347, p. 487, rectificare în JO 2016, L 130, p. 1), intitulat „Bunăstarea animalelor”, prevede la alineatul (3):

„Plățile se acordă anual și compensează fermierii pentru toate costurile suplimentare sau pentru o parte a acestora și pentru pierderile de venit care rezultă din angajamentul luat. Dacă este necesar,

plățile respective pot acoperi și costurile tranzacționale, reprezentând până la 20 % din prima plătită pentru angajamentul respectiv.

Sprijinul este limitat la cuantumul maxim prevăzut în anexa II.”

- 9 Articolul 88 din acest regulament, intitulat „Regulamentul [nr. 1698/2005]”, prevede:

„Regulamentul [nr. 1698/2005] se abrogă.

Regulamentul [nr. 1698/2005] continuă să se aplice operațiunilor implementate în temeiul programelor aprobate de Comisie în temeiul regulamentului respectiv înainte de 1 ianuarie 2014.”

Regulamentul (UE) nr. 1306/2013

- 10 Articolul 3 din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 352/78, (CE) nr. 165/94, (CE) nr. 2799/98, (CE) nr. 814/2000, (CE) nr. 1290/2005 și (CE) nr. 485/2008 ale Consiliului (JO 2013, L 347, p. 549), intitulat „Fonduri pentru finanțarea cheltuielilor din agricultură”, prevede:

„(1) În vederea îndeplinirii obiectivelor [politicii agricole comune (PAC)] prevăzute de TFUE, finanțarea diverselor măsuri care intră sub incidența acestei politici, inclusiv dezvoltarea rurală, se realizează din:

(a) Fondul european de garantare agricolă («FEGA»);

(b) Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală («FEADR»).

(2) FEGA și FEADR [...] fac parte din bugetul general al Uniunii Europene (denumit în continuare «bugetul Uniunii».)”

- 11 Articolul 5 din acest regulament, intitulat „Cheltuielile din FEADR”, prevede:

„FEADR este implementat prin gestiune partajată între statele membre și Uniune. FEADR finanțează contribuția financiară a Uniunii la programele de dezvoltare rurală implementate în conformitate cu dreptul Uniunii privind sprijinul pentru dezvoltare rurală.”

- 12 Articolul 52 din regulamentul menționat, intitulat „Verificarea conformității”, prevede la alineatul (1):

„Atunci când constată că cheltuielile care intră sub incidența articolului 4 alineatul (1) și a articolului 5 nu au fost efectuate în conformitate cu dreptul Uniunii și, în cazul FEADR, în conformitate cu dreptul Uniunii și cu cel național aplicabile, menționate la articolul 85 din Regulamentul [nr. 1303/2013], Comisia adoptă acte de punere în aplicare prin care stabilește cuantumul care se exclud de la finanțarea din partea Uniunii. [...]”

- 13 Articolul 58 din Regulamentul nr. 1306/2013, intitulat „Protejarea intereselor financiare ale Uniunii”, prevede la alineatul (1):

„În cadrul PAC, statele membre adoptă toate actele cu putere de lege și actele administrative și iau orice altă măsură necesară pentru a asigura protecția eficace a intereselor financiare ale Uniunii și în special pentru:

- (a) a controla legalitatea și corectitudinea operațiunilor finanțate din [FEGA și FEADR];
- (b) a asigura combaterea eficientă a fraudelor, în special în domeniile cu un nivel de risc mai ridicat, și care să acționeze ca factor disuasiv, ținând cont de costuri și beneficii, precum și de caracterul proporțional al măsurilor;
- (c) a combate, a depista și a corecta neregulile și fraude;
- (d) a aplica sancțiuni eficace, disuasive și proporționale în conformitate cu dreptul Uniunii sau, în absența acestuia, cu dreptul intern și a iniția proceduri judiciare în acest scop, dacă este nevoie;
- (e) a recupera plățile necuvenite, plus dobânzile aferente, și a iniția proceduri judiciare în acest scop, dacă este nevoie.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 14 După adoptarea Deciziei C(2008) 3831 a Comisiei din 16 iulie 2008 de aprobare a programului de dezvoltare rurală al României pentru perioada de programare 2007-2013 (denumit în continuare „PNDR 2007-2013”), acest stat membru a adoptat dispoziții pentru îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a animalelor. Prin Decizia C(2012) 3529 din 25 mai 2012, la cererea statului membru menționat, Comisia a inclus în PNDR 2007-2013 o măsură de ajutor sub forma unor plăți compensatorii pentru pierderile de venituri și costurile suplimentare suportate de fermierii care și-au asumat în mod voluntar implementarea unor standarde de îmbunătățire a condițiilor de bunăstare a animalelor (denumită în continuare „măsura 215”). În ceea ce privește păsările, se prevăd, în temeiul acestei măsuri, o plată anuală de 14,29 euro pe „unitate vită mare” (UVM) cu titlu de ajutor pentru îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a păsărilor pe durata transportului (denumit în continuare „ajutorul pentru îmbunătățirea transportului”) și o plată anuală de 29,49 euro/UVM cu titlu de ajutor pentru corectarea nivelului nitriților și nitraților din apa utilizată (denumit în continuare „ajutorul pentru îmbunătățirea apei”).
- 15 La 14 noiembrie 2012, Avicarvil a solicitat APIA Vâlcea ajutoare nerambursabile pentru îmbunătățirea transportului și îmbunătățirea apei, în schimbul angajamentului său de a respecta în exploatațile sale, pentru o perioadă de minimum cinci ani, măsuri în favoarea bunăstării păsărilor.
- 16 La 14 noiembrie 2014, Avicarvil a depus la APIA Vâlcea o cerere de plată a acestor ajutoare nerambursabile pentru perioada cuprinsă între 16 octombrie 2014 și 15 octombrie 2015, aferentă anului III de angajament. La 10 februarie 2015, Avicarvil a depus la APIA Vâlcea un decont parțial aferent primului trimestru al acestui an III, în cuantum de 806 544,72 euro.

- 17 La 16 februarie 2015, Avicarvil a informat APIA Vâlcea cu privire la transferul către Avicarvil Farms a două dintre exploatațiile sale prevăzute în cererea sa de ajutor.
- 18 O vizită de audit efectuată în România între 18 și 29 mai 2015 de Curtea de Conturi Europeană a evidențiat existența unor erori care au determinat niveluri de plăți excesive în cazul ajutoarelor acordate în temeiul măsurii 215.
- 19 Ca urmare a acestor erori și pentru a reduce riscul unor plăți necuvenite, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, printr-o notă din 20 ianuarie 2016, a propus efectuarea unor plăți parțiale, calculate pe baza unor cuantumuri provizorii, reduse la 3,92 euro/UVM pentru ajutorul pentru îmbunătățirea transportului și la 10,91 euro/UVM pentru ajutorul pentru îmbunătățirea apei.
- 20 Conform acestei note, APIA Vâlcea a redus suma datorată Avicarvil Farms pentru anul III de angajament la 4 175 442,65 lei românești (RON) (aproximativ 844 700 de euro) prin două decizii din 25 februarie 2016 și din 2 martie 2016.
- 21 Întrucât contestația sa administrativă împotriva acestor decizii a fost respinsă, Avicarvil Farms a formulat o acțiune la Tribunalul Vâlcea (România) având ca obiect în special anularea acestora și a deciziei de respingere, precum și repararea prejudiciului în quantum echivalent cu diferența dintre suma la care se considera îndreptățită și cea care i-a fost efectiv acordată, și anume 1 285 221,42 RON (aproximativ 286 700 de euro).
- 22 Printr-o sentință din 15 februarie 2019, Tribunalul Vâlcea a respins acțiunea formulată de Avicarvil Farms.
- 23 Această instanță a constatat că ratele de sprijin stabilite prin PNDR 2007-2013 erau de aproape trei ori mai mari decât costurile și pierderile suportate de Avicarvil Farms pentru respectarea angajamentului asumat privind bunăstarea animalelor. În plus, aceasta a considerat că corectarea erorii menționate nu aduce atingere încrederii legitime a Avicarvil Farms. Instanța a amintit că principiul protecției încrederii legitime nu poate fi invocat împotriva unei dispoziții precise a unui text de drept al Uniunii, iar comportamentul unei autorități naționale nu poate crea pentru un operator economic o încredere legitimă privind posibilitatea de a beneficia de un tratament contrar dreptului Uniunii. Or, în această privință, instanța menționată a apreciat că dispozițiile articolului 40 din Regulamentul nr. 1698/2005, referitoare la plățile în favoarea bunăstării animalelor, sunt foarte clare.
- 24 Avicarvil Farms a sesizat instanța de trimitere cu un recurs împotriva acestei sentințe. Instanța de trimitere are îndoieli cu privire la compatibilitatea cu dreptul Uniunii a soluției reținute de instanța de prim grad. În special, instanța de trimitere ridică problema legalității reducerii de către autoritățile române a cuantumului plăților prevăzute de PNDR 2007-2013, pe baza cărora beneficiarul se angajase pe durata de cinci ani să realizeze anumite cheltuieli, înainte de adoptarea Deciziei de punere în aplicare (UE) 2018/873 a Comisiei din 13 iunie 2018 de excludere de la finanțarea de către Uniunea Europeană a anumitor cheltuieli efectuate de statele membre în cadrul Fondului european de garantare agricolă (FEGA) și al Fondului european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) (JO 2018, L 152, p. 29), inclusiv a celor legate de ajutorul pentru îmbunătățirea transportului și a celor legate de ajutorul pentru îmbunătățirea apei.

- 25 În aceste condiții, Curtea de Apel Pitești (România) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 143 din Regulamentul nr. 1303/2013 coroborat cu articolul 310 TFUE (principiul bunei gestiuni financiare) și cu articolul 40 alineatul (3) din Regulamentul [nr. 1698/2005] [preluat în articolul 33 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1305/2013], în corelație cu principiul protecției încrederii legitime și [cu] cel al securității juridice, se opune unei practici administrative a autorităților naționale implicate în implementarea unei măsuri de sprijin financiar nerambursabile care, ca urmare a unei erori de calcul constatate de către Curtea Europeană de Conturi, [au] emis acte prin care se dispune reducerea cuantumului sprijinului financiar recunoscut prin [PNDR 2007-2013], aprobat prin Decizia Comisiei Europene C(2012) 3529 din 25.5.2012, înainte de adoptarea unei noi decizii a Comisiei Europene care exclude de la finanțare sumele ce depășesc costurile suplimentare și pierderile de venit determinate de angajamentele asumate, rezultate în urma erorilor de calcul?”

Cu privire la întrebarea preliminară

- 26 Cu titlu introductiv, trebuie arătat, pe de o parte, că instanța de trimitere ridică problema compatibilității cu dreptul Uniunii a deciziei autorităților române de a reduce anumite plăți finanțate din FEADR în favoarea măsurilor adoptate pentru îmbunătățirea condițiilor de bunăstare a animalelor în cadrul executării PNDR 2007-2013, în special în raport cu articolul 143 din Regulamentul nr. 1303/2013. Or, din articolul 1 al treilea paragraf din regulamentul menționat reiese că partea a patra din acesta, în care figurează articolul 143 amintit, stabilește normele generale aplicabile FEDR, FSE, Fondului de coeziune și FEPAM în ceea ce privește gestionarea și controlul, gestiunea financiară, conturile și corecțiile financiare. Articolul 143 din regulamentul menționat nu este, așadar, aplicabil FEADR. Rezultă că interpretarea acestei dispoziții nu este relevantă pentru litigiul principal.
- 27 Pe de altă parte, instanța de trimitere solicită interpretarea articolului 40 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1698/2005, care a fost abrogat cu efect de la 1 ianuarie 2014 prin Regulamentul nr. 1305/2013. Cu toate acestea, din articolul 88 din Regulamentul nr. 1305/2013 rezultă că Regulamentul nr. 1698/2005 continuă să se aplice operațiunilor implementate în temeiul programelor aprobate de Comisie în temeiul regulamentului respectiv înainte de 1 ianuarie 2014.
- 28 În speță, din decizia de trimitere reiese că angajamentele în favoarea bunăstării animalelor care au condus la plata ajutoarelor în discuție în litigiul principal au fost asumate în cursul anului 2012, în temeiul măsurii 215, care a fost inclusă în PNDR 2007-2013 în urma unei decizii de aprobare a Comisiei din 25 mai 2012. Prin urmare, Regulamentul nr. 1698/2005 este aplicabil litigiului principal.
- 29 În plus, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței constante a Curții, aceasta poate fi pusă în situația de a lua în considerare norme de drept al Uniunii la care instanța națională nu a făcut referire în enunțul întrebării sale (Hotărârea din 15 septembrie 2022, J. Sch. Omnibusunternehmen și K. Reisen, C-416/21, EU:C:2022:689, punctul 28 și jurisprudența citată). Or, articolul 58 din Regulamentul nr. 1306/2013 privește tocmai protejarea intereselor financiare ale Uniunii în cadrul finanțării PAC, alineatul (1) al acestuia enumerând în mod specific anumite obligații ale statelor membre în această privință.

- 30 În aceste condiții, este necesar să se considere că, prin intermediul întrebării adresate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 40 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1698/2005 și articolul 58 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013 coroborate cu articolul 310 alineatul (5) TFUE, precum și principiile protecției încrederii legitime și securității juridice trebuie interpretate în sensul că se opun ca autoritățile naționale implicate în implementarea unei măsuri de sprijin financiar nerambursabil să decidă, ca urmare a unei erori de calcul constatate de Curtea de Conturi, să reducă quantumul ajutorului financiar acordat prin PNDR 2007-2013, astfel cum a fost aprobat de Comisie, fără a aștepta adoptarea de către aceasta a unei decizii care să excludă de la finanțarea din partea Uniunii sumele rezultate din această eroare de calcul.
- 31 Conform articolului 3 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1306/2013, în vederea îndeplinirii obiectivelor PAC, finanțarea diverselor măsuri care intră sub incidența acestei politici, inclusiv dezvoltarea rurală, se realizează printre altele din FEADR. Articolul 5 din acest regulament prevede că FEADR este implementat prin gestiune partajată între statele membre și Uniune.
- 32 Articolul 59 din Regulamentul nr. 966/2012 prevedea la alineatul (1) că, în cazul în care Comisia execută bugetul prin gestiune partajată, sarcinile legate de execuția bugetară sunt delegate statelor membre, iar acestea din urmă, precum și Comisia, sunt obligate printre altele să respecte principiul bunei gestiuni financiare și să își îndeplinească obligațiile care le revin în materie de control și de audit. Potrivit alineatului (2) al acestui articol 59, în îndeplinirea sarcinilor legate de execuția bugetului, statele membre adoptă toate măsurile necesare, inclusiv legislative, de reglementare și administrative, pentru protecția intereselor financiare ale Uniunii, în special garantând că acțiunile finanțate de la buget sunt executate corect, în conformitate cu normele sectoriale aplicabile.
- 33 În această privință, articolul 52 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013 impune Comisiei să adopte acte de punere în aplicare prin care să stabilească quantumurile care se exclud de la finanțarea din partea Uniunii atunci când constată că cheltuielile nu au fost efectuate în conformitate cu dreptul Uniunii. În plus, în temeiul articolului 58 alineatul (1) din același regulament, statele membre au obligația să adopte, în cadrul PAC, toate actele cu putere de lege și actele administrative, precum și orice altă măsură necesară pentru a asigura protecția eficace a intereselor financiare ale Uniunii și în special pentru a corecta neregulile și pentru a recupera plățile necuvenite.
- 34 Aceste dispoziții pun în aplicare principiul bunei gestiuni financiare, astfel cum este consacrat la articolul 310 alineatul (5) TFUE, potrivit căruia statele membre și Uniunea cooperează pentru a face posibilă utilizarea alocărilor înscrise în buget în conformitate cu acest principiu.
- 35 Totuși, este necesar să se constate că aceste dispoziții nu impun statelor membre să aștepte o decizie a Comisiei de excludere de la finanțarea din partea Uniunii a sumelor rezultate dintr-o eroare de calcul al ajutorului înainte de a recupera plățile necuvenite. O asemenea obligație s-ar putea, de altfel, dificil concilia cu sarcinile de protejare a intereselor financiare ale Uniunii pe care articolul 59 din Regulamentul nr. 966/2012 le încredințează statelor membre atunci când bugetul Uniunii se execută prin gestiune partajată sau cu obligațiile care le sunt impuse acestora prin articolul 58 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013.

- 36 În această privință, trebuie amintit că orice exercitare de către un stat membru a unei puteri de apreciere asupra oportunității de a solicita sau nu restituirea fondurilor Uniunii acordate în mod necuvenit sau nelegal ar fi incompatibilă cu obligația impusă, în cadrul PAC, autorităților administrative naționale de a recupera fondurile plătite în mod necuvenit sau nelegal (Hotărârea din 20 decembrie 2017, *Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse*, C-516/16, EU:C:2017:1011, punctul 68 și jurisprudența citată).
- 37 Acestea fiind precizate, trebuie amintit de asemenea că litigiile privind recuperarea sumelor plătite în mod necuvenit în temeiul dreptului Uniunii trebuie, în lipsa unor prevederi ale Uniunii, să fie soluționate de instanțele naționale prin aplicarea dreptului lor național, sub rezerva limitelor impuse de dreptul Uniunii (Hotărârea din 20 decembrie 2017, *Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse*, C-516/16, EU:C:2017:1011, punctul 96 și jurisprudența citată).
- 38 În această privință, reiese din jurisprudența constantă a Curții că, atunci când statele membre adoptă măsuri prin care pun în aplicare dreptul Uniunii, ele au obligația de a respecta principiile generale ale acestui drept, printre care figurează în special principiile securității juridice și protecției încrederii legitime (Hotărârea din 26 mai 2016, *Județul Neamț și Județul Bacău*, C-260/14 și C-261/14, EU:C:2016:360, punctul 54, precum și jurisprudența citată).
- 39 Referitor la principiul protecției încrederii legitime, trebuie amintit că dreptul de a se prevala de acest principiu se extinde la orice justițiabil pe care o autoritate administrativă națională l-a determinat să nutrească speranțe întemeiate prin furnizarea unor asigurări precise (Hotărârea din 7 august 2018, *Ministru kabinet*, C-120/17, EU:C:2018:638, punctul 50 și jurisprudența citată).
- 40 În această privință, este necesar să se verifice dacă actele autorității administrative în discuție au dat naștere, în percepția justițiabilului în cauză, unei încrederi rezonabile, iar în caz afirmativ, trebuie să fie stabilit caracterul legitim al acestei încrederi (Hotărârea din 7 august 2018, *Ministru kabinet*, C-120/17, EU:C:2018:638, punctul 51 și jurisprudența citată).
- 41 Totuși, dintr-o jurisprudență constantă rezultă că principiul protecției încrederii legitime nu poate fi invocat împotriva unei dispoziții precise a unui text de drept al Uniunii, iar comportamentul unei autorități naționale însărcinate cu aplicarea dreptului Uniunii care este în contradicție cu acest drept nu poate crea pentru un justițiabil încrederea legitimă că va beneficia de un tratament contrar dreptului Uniunii (Hotărârea din 7 august 2018, *Ministru kabinet*, C-120/17, EU:C:2018:638, punctul 52 și jurisprudența citată).
- 42 În speță, articolul 40 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1698/2005 stabilește normele privind plățile care trebuie acordate anual agricultorilor pentru toate costurile suplimentare și pierderile de venituri sau pentru o parte din acestea rezultate din angajamentele pe care și le-au asumat în favoarea bunăstării animalelor. Or, această dispoziție prevede în mod expres că „[p]lățile se acordă anual și acoperă costurile suplimentare și pierderea de venituri datorate angajamentelor asumate [și, d]upă caz, [...] pot acoperi și costurile induse”.
- 43 După cum reiese din modul de redactare a întrebării preliminare, instanța de trimitere consideră dovedită existența unei supracompensări. Astfel, ca urmare a erorilor de calcul al plăților compensatorii constatate de Curtea de Conturi în privința ajutoarelor acordate în temeiul măsurii 215 privind păsările, aceste plăți fuseseră stabilite inițial la niveluri care le depășeau pe cele necesare pentru compensarea pierderilor de venituri și a costurilor suplimentare ocazionate

de implementarea măsurii 215, cu încălcarea articolului 40 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1698/2005. Pentru a remedia această supracompensare, APIA Vâlcea a redus sumele stabilite inițial în PNDR 2007-2013.

- 44 Întrucât aceste sume au fost stabilite într-un mod care nu este conform cu articolul 40 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1698/2005, autoritățile române nu au putut crea în beneficiul Avicarvil Farms, indiferent de buna-credință a acesteia, încrederea legitimă că va beneficia de un tratament care încalcă dreptul Uniunii (a se vedea prin analogie Hotărârea din 20 iunie 2013, Agroferm, C-568/11, EU:C:2013:407, punctele 53-56, și Hotărârea din 20 decembrie 2017, Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse, C-516/16, EU:C:2017:1011, punctele 70-74).
- 45 Această apreciere nu poate fi repusă în discuție de faptul că Avicarvil, predecesoarea în drept a reclamantei, se angajase inițial să respecte cerințe specifice pentru o durată minimă de cinci ani în schimbul ajutoarelor acordate în temeiul măsurii 215 (a se vedea prin analogie Hotărârea din 26 aprilie 1988, Krücken, 316/86, EU:C:1988:201, punctele 22-24, și Hotărârea din 20 iunie 2013, Agroferm, C-568/11, EU:C:2013:407, punctul 56).
- 46 În ceea ce privește principiul securității juridice, trebuie amintit că acesta impune ca normele de drept să fie clare și precise și ca aplicarea lor să fie previzibilă pentru justițiabili, pentru a permite persoanelor interesate să cunoască cu exactitate întinderea obligațiilor pe care reglementarea în cauză le instituie în sarcina lor și pentru ca acestea să aibă posibilitatea să își cunoască fără ambiguitate drepturile și obligațiile și să ia decizii în consecință (a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 iulie 2018, Teglgård și Fløjstrupgård, C-239/17, EU:C:2018:597, punctul 52 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 16 februarie 2022, Polonia/Parlamentul și Consiliul, C-157/21, EU:C:2022:98, punctul 319).
- 47 Or, modul de redactare a articolului 40 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1698/2005 este, după cum reiese din cuprinsul punctului 42 din prezenta hotărâre, lipsit de ambiguitate, acesta indicând în mod clar și precis costurile suplimentare și pierderile de venituri pe care urmăresc să le acopere plățile în favoarea bunăstării animalelor prevăzute la articolul 40 menționat. Prin urmare, este necesar să se constate că principiul securității juridice nu se opune ca autorități naționale precum autoritățile române în discuție în litigiul principal să adopte, ca urmare a unor erori de calcul constatate de Curtea de Conturi, care au determinat o supracompensare a acestor costuri și pierderi, acte care impun o modificare a quantumului ajutorului financiar acordat prin PNDR 2007-2013 în temeiul acestei dispoziții, chiar dacă Comisia nu ar fi adoptat încă o decizie de excludere de la finanțarea din partea Uniunii a sumelor care depășesc costurile și pierderile menționate, rezultate din aceste erori de calcul.
- 48 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 40 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1698/2005 și articolul 58 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1306/2013 coroborate cu articolul 310 alineatul (5) TFUE, precum și principiile protecției încrederii legitime și securității juridice trebuie interpretate în sensul că nu se opun ca autoritățile naționale implicate în implementarea unei măsuri de sprijin financiar nerambursabil să adopte, ca urmare a unei erori de calcul constatate de Curtea de Conturi, acte care impun o reducere a quantumului ajutorului financiar acordat prin PNDR 2007-2013, astfel cum a fost aprobat de Comisie, fără să aștepte adoptarea de către aceasta a unei decizii care să excludă de la finanțarea din partea Uniunii sumele rezultate din această eroare de calcul.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 49 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a zecea) declară:

Articolul 40 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 al Consiliului din 20 septembrie 2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 74/2009 al Consiliului din 19 ianuarie 2009, și articolul 58 alineatul (1) din Regulamentul (UE) nr. 1306/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 352/78, (CE) nr. 165/94, (CE) nr. 2799/98, (CE) nr. 814/2000, (CE) nr. 1290/2005 și (CE) nr. 485/2008 ale Consiliului coroborate cu articolul 310 alineatul (5) TFUE, precum și principiile protecției încrederii legitime și securității juridice

trebuie interpretate în sensul că

nu se opun ca autoritățile naționale implicate în implementarea unei măsuri de sprijin financiar nerambursabil să adopte, ca urmare a unei erori de calcul constatate de Curtea de Conturi Europeană, acte care impun o reducere a cuantumului ajutorului financiar acordat prin programul de dezvoltare rurală al României din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) pentru perioada de programare 2007-2013, astfel cum a fost aprobat de Comisia Europeană, fără să aștepte adoptarea de către aceasta a unei decizii care să excludă de la finanțarea din partea Uniunii sumele rezultate din această eroare de calcul.

Ilešič

Jarukaitis

Csehi

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 17 noiembrie 2022.

Grefier

A. Calot Escobar

Îndeplinind funcția de președinte de cameră

M. Ilešič